

УДК 007 : 304 : 070

ВОЛОДИМИР ЗДОРОВЕГА ПРО НОВИНУ, ЯКА ЛЕЖИТЬ В ОСНОВІ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО МАТЕРІАЛУ

Мирослава Рудик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна,
e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Автор досліджує теоретичні засади творення новинної журналістики за відомим теоретиком журналістики Володимиром Здровеґою та наводить практичні рекомендації, які вчений створив для працівників мас-медіа.

Ключові слова: Володимир Здровеґа, новини, факт.

Сучасний світ щодня несе великий потік інформації. Тому повідомлення новин допомагає людині швидше зорієнтуватися, що відбувається у навколишньому світі, бути обізнаним, уникнути невизначеності, створює ефект впевненості через те, що людина володіє певною інформацією. Саме тому новинна журналістика є надзвичайно важливою і потрібною суспільству.

Новина – це основа будь-якого журналістського тексту. І тому її специфіку намагалися дослідити чимало вітчизняних і закордонних журналістикознавців.

Новинну журналістику досліджували Еверет Д. у праці «Учбовий посібник репортера», Рендол Д. у книзі «Універсальний журналіст», Свитич Л. «Феномен журналістики», Москаленко А. «Сучасна українська преса», Прилюк Д. «Теорія і практика журналістської творчості», Лизанчук В., Кузнецова О. у праці «Методи збирання і фіксації інформації в журналістиці» та інші.

Володимир Здровеґа, будучи багаторічним дослідником журналістики, зробив свій внесок у визначення, що таке новина і якими ознаками вона повинна характеризуватися. Серед праць, у яких міститься дослідження новинної журналістики можемо віднести «Теорія і методика журналістської творчості», «Вступ до журналістики», «Про журналістику і журналістів»; у статтях «Науково-теоретичні основи функціонування журналістики в умовах розбудови суверенної демократичної України», «Без професіоналізму і солідарності не вижити», «Не культивуємо обману і самообману», «Феномен цікавого в журналістиці» та багато інших.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою вивчення принципів творення новинної журналістики, оскільки у сучасному процесі

масової комунікації багатьом ЗМІ доводиться долати конкуренцію, пов'язану з попитом на ту чи інші інформацію. А дослідження праць Володимира Здорогеги є добрим помічником для працівників ЗМІ на шляху творення журналістики високих стандартів.

Новизна нашого дослідження полягає у вивченні поглядів Володимира Здорогеги на новинну журналістику, дослідженні теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо подання новин.

Метою нашого дослідження є визначити, як Володимир Здорогега характеризує новину в журналістиці з погляду теоретичних засад, які практичні рекомендації дає у своїх працях журналістам.

Ми ставимо перед собою наступні завдання: дослідити праці вченого, у яких йдеться про новинну журналістику, визначити їх цінність для розвитку української журналістики.

Об'єктом нашого дослідження є новинна журналістика.

Предмет дослідження – це судження Володимира Здорогеги про новину, як основу журналістського матеріалу.

Одне з основних суджень вченого про те, які мають бути новини: «Новини повинні бути цінними і корисними. Вони не повинні старіти, а тому мають передаватися негайно» [3, с. 159].

Цікавим є визначення суті новинної журналістики за дослідником Свитич Л.Г., який називає її «просторово-часовим, хронотропним інформаційним пульсатором, який періодично видає певні порції інформації» [3, с.159]. Тому забезпечення цієї потреби в інформації є основою журналістської роботи. «Тут найбільше важить відповідь – на три-чотири із п'яти запитань, на які повинна відповісти журналістика як сукупність усіх потоків інформації: Хто?Що?Де? Коли? Чому?» [3, с. 159], – стверджує Володимир Здорогега.

Звичайно, новина не що інше, як подієва інформація і як зауважує Володимир Здорогега: «З усіх видів журналістської інформації вирізняється найбільшим лаконізмом» [3, с. 159].

Хоч новина являє собою коротке повідомлення про подію, процес чи явище, однак тут також важко уникнути суб'єктивізму. Як зазначає Володимир Здорогега: «Новини передаються через третю особу і тому мають суб'єктивне забарвлення, але у процесі передавання новин недопустиме перекручення і спотворення фактів» [3, с. 159].

А факт лежить в основі новини. Саме тому однією зі складностей новинної журналістики є достовірність інформації. Особливо, коли йде мова про новину, про яку повідомляється вперше. Адже в умовах швидкого обміну інформацією, великою конкуренцією між ЗМІ надзвичайно важливе значення має оперативність і достовірність повідомлення.

Володимир Здорогега наводить певний поділ фактів: «За роллю фактів журналістські виступи можна умовно поділити на дві групи: подієва інформація, у якій факт відіграє самостійну роль і є до певної міри самоціллю; узагальнюючі, а тим більше концептуальні твори, де факти відіграють роль аргументів, служать для доведення певної думки, ідеї твору» [3, с. 79].

Що стосується природи самого факту, то як зазначає Володимир Здорогега: «Факт, як мікроскопічна частинка реальної дійсності, ніби вбирає в

себе її певні ознаки, якусь малесеньку частинку цієї реальності. Це насамперед предметність, багатоплановість, невичерпність. Будь-який факт багатший від судження. Вписуючись у систему суджень, у процес доказу, у той чи інший узагальнюючий журналістський виступ, факт втрачає властиву йому від природи багатогранність, висвітлюється однобоко» [3, с. 77].

Наприклад, коли йдеться про прихований коментар, коли автор виступу вже у самому повідомленні підводить читача чи слухача до певного висновку. У цьому випадку, як зазначає Володимир Здоровега: «Маємо справу з певною внутрішньою підказкою. Вона нерідко заохочується як у журналістській практиці, так і у теоретичних настановах» [3, с.81]. Це наштовхує людину на певний аналіз, роздуми тощо. Однак Володимир Здоровега у цій ситуації дає кілька практичних рекомендацій для журналістів – це об'єктивність та неупередженість подання фактів, відсутність зайвих подробиць, які відвертають увагу від основного повідомлення, уникнення власних суджень та оцінок, доступність викладу матеріалу. Адже новинна журналістика покликана швидко й оперативно дати людині інформацію про те, що її цікавить. Як зауважує Володимир Здоровега: «Цікавість у новинній журналістиці досягається насамперед сутністю самих новин. Іншими словами, цікавими повинні бути самі факти, події» [3, с. 160].

Володимир Здоровега визначає, що суспільство віддає перевагу інформації за такими ознаками:

Простір і час (місцева, регіональна, загальнонаціональна, глобальна інформація);

Загальнолюдські інтереси (здоров'я, багатство, слава, сім'я);

Соціальні інтереси (етнічні та вікові групи, формування аудиторії відповідно до хобі, статі тощо);

Принцип популярності (інформація про життя відомих людей);

Принцип рідкісності (незвична і несподівана інформація з елементами сенсації).

Новинна журналістика насамперед спрямована на те, що найбільше цікавить людство. Тому слід належну увагу приділити феномену цікавого у журналістиці. Як зазначає Володимир Здоровега: «В умовах інформаційного буму, колосального збільшення інформації, так і шуму проблема цікавості набуває стратегічного значення» [4, с. 98].

Однак необхідний пошук цікавого серед великого потоку інформації для журналіста-професіонала мусить узгоджуватись з загальними принципами журналістики, з моральними та етичними нормами суспільства. Тому «зазначаючи про новини, треба також мати на увазі дилему цікавого і важливого», – зауважує Володимир Здоровега. Адже, щоб уникнути надмірної уваги до цікавих повідомлень журналіст повинен відрізнити новини за їх важливістю на першочергові та другорядні.

На думку Володимира Здоровеги, вирізняють загальні та специфічні прояви цікавості у журналістиці. «Для абсолютної більшості реципієнтів найбільше зацікавлення викликають людина і все, що з нею відбувається» [3, с. 39] – вважає Володимир Здоровега. Що стосується специфічних проявів зацікавлення, то тут, на думку вченого, слід врахувати різнобічні інтереси аудиторії.

Однак Володимир Здоровега висловлює своє судження: «Якщо новизна і незвичність факту є найпершим способом зацікавлення, то новизна й оригінальність думки – другий спосіб зацікавлення реципієнта»[3, с. 45]. Саме тому важливу роль у творенні новинної журналістики відіграє особистість журналіста та його професіоналізм.

Досліджуючи новинну журналістику не можна не звернути увагу на так зване «продукування фактів», коли журналіст заради власної популярності чи рейтингу видання навмисне підтасовує факти так, як йому вигідно. Як зазначає Володимир Здоровега: «Журналістська практика знає немало випадків навмисного перекручення, спотворення фактів»[3, с.82]. Але за словами вченого «це великий гріх, протиправний аморальний вчинок, на який журналіста штовхає влада, капітал, злочинний світ, чинити опір, яким чинити опір він не може або не бажає»[3, с. 82].

Та набагато частіше спотворення фактів відбувається внаслідок особистих помилок журналіста. Тому Володимир Здоровега визначає кілька груп помилок при роботі з фактами:

- неуважність, незосередженість журналіста;
- технічні неточності;
- некомпетентність, невміння розібратись у складних речах;
- ненадійність джерела інформації;
- помилки «логічного мислення»;
- надмір суб'єктивізму, невміння і небажання відділити факт від коментаря.

Безумовно, тільки відповідальність і професіоналізм журналіста можуть забезпечити суспільство якісною і достовірною інформацією. Володимир Здоровега наголошує: «Рівень професіоналізму, відповідальності перед собою, засобом масової інформації, громадськістю не так у вправності повідомлення, хоч це і важливо, як саме процес здобуття і перевірки факту» [3, с. 160].

Як бачимо, журналістська праця над повідомленням новини має кілька важливих етапів. Як справедливо зауважує Володимир Здоровега: «Більшість думає, що немає нічого простішого, ніж народити інформаційне повідомлення» [3, с. 163]. Адже робота над заміткою чи хронікою часом вимагає більше уваги та професіоналізму, ніж над великими журналістськими жанрами. Хоча Володимир Здоровега справедливо застерігає своїх учнів: «Журналістика – це важка розумова праця»[1, с. 14].

Проаналізувавши сказане вище, ми дійшли до висновку, що Володимир Здоровега до питання відображення новини у журналістському матеріалі підходив дуже скрупульозно. Вчений у своєму науковому доробку окреслив основні вимоги до інформаційного повідомлення – це лаконізм, оперативність, фактологічна достовірність і точність, нейтральність подання, доступність подачі інформації.

Володимир Здоровега не тільки теоретизував основні вимоги до написання головного інформаційного повідомлення – новини, але й розробив низку практичних рекомендацій журналістам-практикам. Серед найцінніших порад працівникам мас-медіа, на нашу думку, є визначення груп помилок під

час роботи з фактами, а також класифікація новин за ознакою суспільної цікавості.

Ці практичні рекомендації слугують добрим порадином не лише для журналістів-початківців, а й часто допомагають досвідченим працівникам ЗМІ уникнути прикрих помилок. Все це сприяє підвищенню рівня професіоналізму та виведенню української журналістики на якісно новий рівень, що робить внесок Володимира Здорогеги в розвиток української журналістики ще вагомішим.

Найбільше інформації про новинну журналістику та специфіку відображення новин є у підручнику Володимира Здорогеги «Теорія і методика журналістської творчості», де автор детально подає основні елементи успішного творення новин – це і методи збору інформації у журналістиці, і факт і його природа, і феномен цікавого, і природа інформаційного відображення.

Недарма декан львівського факультету журналістики М.П.Присяжний так відгукується про цю книгу: «Володимир Здорогега написав універсальний підручник з «Теорії і методики журналістської творчості», який тепер є найголовнішою навчальною книгою для студентів у всіх без винятку чисельних центрах і центрах підготовки фахівців для ЗМІ. Такий підручник міг сотворити лише В.Й. Здорогега».[5, с. 16]

Це свідчить про цінність наукового доробку Володимира Здорогеги, а також про практичну спрямованість досліджень вченого, його багаторічний досвід та авторитет у журналістиці.

---

1. Здорогега В. Про журналістику і журналістів: статті, есе, виступи, діалоги / Володимир Здорогега. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – 131с.

2.Здорогега В. Свобода, відповідальність, професіоналізм / Володимир Здорогега //Вісник Львів. ун.-ту. Сер. Журналістика .– 1992 .– Вип.17 :Українська журналістика: генезис і сучасні проблеми . – С.12-24.

3.Здорогега В. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник.– 2вид.–Львів: ПАІС, 2004.–268с.

4.Здорогега В. Феномен цікавого в журналістиці / Володимир Здорогега// Вісник Львів.ун.-ту. – Сер. Журналістика; Вип.22., 1986. – С.95-105.

5.Присяжний М. Від зневіри, приниження, глуму – до помсти!// М. Присяжний// День – 2012. – 17 серп. – №145-146. – С.16

Myroslava Rudyck
*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*
E-mail: journft@franko.lviv.ua

The author explores the theoretical basis for the creation of news journalism by famous theorist Volodymyr Zdoroveha and gives practical recommendations for the staff scientist created media.

Keywords: Vladimir Zdoroveha, news, fact.

Мирослава Рудык
*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина*
E-mail: journft@franko.lviv.ua

Владимир Здорогега об новостях, которые служат основой журналистского текста

Исследовано теоретическую сторону создания новостей в журналистике по взглядам известного теоретика журналистики и публицистики Владимира Здорогеги, а также наводит ряд практических рекомендаций, которые ученый создал для работников мас-медиа.

Ключивые слова: Владимир Здорогега, новости, факты.

*Стаття надійшла до редколегії 23.12.12
Прийнята до друку 10.01.13*